

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FILOZOFSKI FAKULTET
ODSJEK ZA INFORMACIJSKE I KOMUNIKACIJSKE
ZNANOSTI

Mirjana Vukšinić

Suradnja školskog knjižničara i učitelja razredne nastave
diplomski rad

Mentorica: prof. dr. sc. Jadranka Lasić - Lazić

Zagreb, 2018.

Sadržaj

Uvod	4
1. Suvremeni odgojno-obrazovni sustav	5
2. Školska knjižnica.....	6
2.1. Učitelj i školski knjižničar u odgojno-obrazovnom procesu	7
3. Oblici suradnje školskog knjižničara i učitelja.....	8
3.1. Razvijanje čitalačke sposobnosti učenika.....	10
3.2. Organizacija nastavnih sati u školskoj knjižnici.....	11
3.2.1. Obrada lektire u školskoj knjižnici	12
3.2.2. Korelacija s nastavom likovne kulture.....	13
3.2.3. Nastava glazbene kulture	16
3.3. Čitalački maraton.....	17
3.4. Mjesec hrvatske knjige	17
3.5. Projekti i kreativne radionice.....	19
3.6. Književni susreti	23
3.7. Kvizovi u školskoj knjižnici	24
3.8. Filmske projekcije u školskoj knjižnici	24
3.9. Informacijska služba u školskoj knjižnici	25
Zaključak	27
Literatura	28
Prilozi	29
Prilog 1. Pisana priprava za nastavni sat (1. razred).....	29
Prilog 2. Pisana priprava za nastavni sat (4. razred).....	31
Prilog 3. Listić za provjeru nakon čitanja književnog djela	33

Sažetak

Ovim diplomskim radom osvrnula sam se na suradnju školskog knjižničara i učitelja razredne nastave. U mom višegodišnjem radu, kao učiteljica u razrednoj nastavi, suradnja sa školskom knjižničarkom prilično je utjecala na uspješnost organizacije nastavnog procesa i moje stručno usavršavanje. Kao sastavni dio ovog diplomskog rada navedeni su primjeri realiziranih nastavnih jedinica i različiti oblici rada nastali u suradnji sa školskom knjižničarkom u svrhu ostvarivanja nastavnog plana i programa, međupredmetne povezanosti i rasterećenja učenika. Primjere sam popratila autorskim fotografijama dječjih radova i fotografijama s različitih događanja. Suradnja školskog knjižničara i učitelja razredne nastave može se realizirati na različite načine. Primjeri koje sam navela izdvojeni su primjeri iz osobne prakse. Glavni ciljevi ovakve suradnje su zainteresirati učenike za čitanje i razvijanje čitalačkih sposobnosti. Moderna tehnologija „izgurala“ je knjigu u drugi plan. Čita se sve manje i to postaje problem s kojim se mi učitelji pokušavamo izboriti. Ljubav prema čitanju razvija se od „malih nogu“. Kreativnost učitelja i upotreba različitih metoda i oblika rada u nastavnom procesu izuzetno je važna, ali i timski rad svih sudionika odgojno-obrazovnog procesa. Suvremena nastava zasniva se na suradnji i timskom radu, a jedna od njih je suradnja školskog knjižničara i učitelja razredne nastave.

Uvod

Sustav odgoja i obrazovanja pridonosi osobnom razvoju svakog pojedinca i osposobljava ga za kvalitetan život i cjeloživotno učenje. Školska knjižnica, kao dio tog sustava, izravno je uključena u nastavni proces i učenje. Njezini su korisnici učenici, učitelji i stručni suradnici, a sadržaji prvenstveno namijenjeni ostvarivanju nastavnog programa.

„Školska knjižnica pruža informacije i spoznaje neophodne za djelovanje u današnjem društvu koje se sve više zasniva na informacijama i znanju.“¹ Zbog velike brzine razmjene informacija i znanja u informacijskom društvu u kojem živimo nameće se potreba za uvođenjem novih metoda u nastavu. Tradicionalna nastava sve se više zamjenjuje istraživačkom pri čemu je dostupnost novim informacijama temeljni čimbenik. Otkad sam prvi puta stala pred učenike, rad i priprema učitelja znatno su se promijenili. Svakodnevno se susrećemo s novim izazovima i načinima poučavanja. Timskim radom školskog knjižničara i učitelja omogućuje se povezivanje predmetnih područja, korelacija i integracija nastavnih sadržaja. Opterećenost učenika se smanjuje, a nastava postaje zanimljivija i suvremenija.

---

¹ IFLA-ine i UNESCO-ove smjernice za školske knjižnice. Hrvatsko knjižničarsko društvo : Zagreb, 2004. str.10.

1. Suvremeni odgojno-obrazovni sustav

Današnje društvo temelji se na znanju i pristupu informacijama. Suvremena tehnologija utjecala je na brzinu izmjene informacija i time znatno utjecala na funkciju i ulogu škole. „Pred obrazovanjem je zadatak osposobiti svakog učenika da se zna nositi s naglim porastom informacija, kritički ih odabrati i vrednovati.“² Osim stjecanju temeljnih znanja, važnost se pridaje i razvoju sposobnosti koje će pojedincu omogućiti funkcioniranje u suvremenom okruženju.

„Ciljevi odgoja i obrazovanja u osnovnoj školi su:

- osigurati sustavan način učenja o svijetu, prirodi, društvu, ljudskim dostignućima, o drugima i sebi,
- poticati i kontinuirano unaprjeđivati intelektualni, tjelesni, estetski, društveni, moralni, duhovni razvoj učenika, u skladu s njegovim sposobnostima i sklonostima,
- stvoriti mogućnosti da svako dijete uči i bude uspješno,
- osposobiti učenike za učenje, naučiti ih kako učiti i pomoći im u učenju,
- pripremiti učenike za mogućnosti i iskušenja kojih čekaju u životu,
- poučiti učenike vrijednostima dostojnih čovjeka“³

Realizacija ciljeva odgoja i obrazovanja suvremenog odgojno-obrazovnog sustava ovisi o odabiru oblika, metoda i sredstava rada. Tradicionalna nastava sve se više napušta, a prednost se daje istraživačkoj nastavi u kojoj moderna tehnologija, zbog brzog pristupa informacijama, ima veliku ulogu. Uloga učitelja značajno se promijenila. „Nastavnik više nije jedini dobavljač informacija, a propisana tekstualna pomagala više nisu apsolutni i jedini vjerodostojni izvor informacija.“⁴ Učitelj postaje moderator nastavnog procesa, „koji prvo treba uvesti učenike u neko novo područje i pomoći im kako će najlakše i najdjelotvornije stjecati novo znanje te ih s vremenom osamostaliti da nauče kako samo mogu učiti (learning to learn)“⁵. Zbog svih tih činjenica, osim što se mora permanentno usavršavati, učitelj mora

---

²Lovrinčević, J. ; Kovačević, D. ; Lasić-Lazić, J. ; Banek Zorica M. Znanjem do znanja : prilog metodici rada školskog knjižničara. Zagreb : Zavod za informacijske studije, 2005. str. 18.

³Nastavni plan i program za osnovnu školu / uredili Vican D., Litre Milanović I. Zagreb : MZOŠ, 2006. str. 10.

⁴Špiranec, S. ; Banek Zorica, M. Informacijska pismenost : teorijski okvir i polazišta. Zagreb : Zavod za informacijske studije, 2008. str.13.

⁵Isto, str. 11.

suradivati s ostalim nositeljima odgojno-obrazovne djelatnosti. Suradnja i timski rad temelj su suvremenog odgojno-obrazovnog sustava.

2. Školska knjižnica

Čitanjem učenik otkriva raznoliki svijet zbilje i mašte, obogaćuje rječnik, usavršava tehniku čitanja i razumijevanje pročitane teksta koji su bitan preduvjet uspješnosti učenja. Razvijanje kulture čitanja podrazumijeva čitanje raznovrsnog teksta, literarnog i neliterarnog. Čitanjem se potiče radoznalost i želja za znanjem. „Školska knjižnica mjesto je gdje se učenik uvodi u svijet knjige i čitanja. Čitanjem učenik otkriva raznoliki svijet literature.“⁶ U skladu s činjenicom da se današnje društvo temelji na znanju i pristupu informacijama, školska knjižnica mora biti suvremeno opremljen i kvalitetno vođen bibliotečni informacijski centar koji svojim korisnicima pruža slobodan pristup informacijama iz kojih će učenici stjecati znanja i vještine potrebne za život. „Ona:

- prikuplja, obrađuje i stavlja u funkciju sve izvore znanja (od knjige do Internet informacije) uz pomoć suvremene tehnologije te postaje informacijsko i nastavno središte škole,
- središnjica je i svih školskih odgojno-obrazovnih, javnih kulturnih zbivanja i svekolikih stvaralačkih mogućnosti, uvijekotvorena prema širem okruženju,
- mjesto je partnerskog odnosa učenika, nastavnika i knjižničara (učenik bira predlaže teme i sadržaj rada, istražuje, uči samostalno i stvaralački, kritički i samokritički vrednuje postignuća u učenju),
- prostor je učenikova dolaska organizirano i po slobodnom izboru, skupno i pojedinačno, poticaj razvoja učenikove samostalnosti, samopouzdanja i pozitivne slike o sebi, osnovnih preduvjeta za stvaralačko djelovanje i ostvarenje individualnog maksimuma,
- otvorena je za promjene, jer sve znanstvene činjenice, tehnološka dostignuća i uvjeti života i rada stalno mijenjaju.“⁷

Struktura korisnika školske knjižnice je specifična. Upravo iz tog razloga fond školske knjižnice mora biti izgrađen tako da motivira učenike na čitanje i traženje informacija,

---

⁶ Nastavni plan i program za osnovnu školu / uredili Vican D., Litre Milanović I. Zagreb : MZOŠ, 2006. str. 19.

⁷ Kovačević, D. ; Lasić-Lazić, J. ; Lovrinčević, J., Školska knjižnica - korak dalje : Zavod za informacijske studije, Altagama 2004. str. 17.-18.

odnosno stjecanje novih znanja, a učiteljima mora olakšati izvođenje nastave. Pružajući učenicima dostupnost informacijama, potičemo čitalačke navike u svrhu razvoja vještina i usvajanja znanja potrebnih za cjeloživotno učenje. „Suvremena školska knjižnica informacijsko je, medijsko i komunikacijsko središte škole. Kao izvor informacija prvenstveno je namijenjena učenicima i učiteljima za potrebe redovite nastave, ali je i potpora svim nastavnim i izvannastavnim aktivnostima škole, mjesto okupljanja i provođenja izvannastavnog i nastavnog vremena.“⁸ Školska knjižnica mora biti mjesto koje će zadovoljiti većinu potreba svih njezinih korisnika i pružiti im potporu u ostvarivanju nastavnog plana i programa. „Školska knjižnica sastavni je dio odgojno- obrazovnog sustava i izravno je uključena u nastavne i izvannastavne aktivnosti.“⁹

2.1. Učitelj i školski knjižničar u odgojno-obrazovnom procesu

„Nositelji odgojno obrazovne djelatnosti u školi su: ravnatelj, učitelji i stručni suradnici.“¹⁰ Učitelj je visokoobrazovana, stručno osposobljena osoba čija je uloga prenijeti učenicima temeljna znanja i vještine potrebne za cjeloživotno učenje te kod učenika razvijati različite sposobnosti. Suvremeni učitelj organizira i vodi nastavni proces motivirajući učenike u razvijanju njihovih potencijala i dosezanju maksimuma. Suvremena nastava zahtijeva od učitelja permanentno profesionalno usavršavanje.

Školski knjižničar jedan je od stručnih suradnika u nastavi. Da bi njegov doprinos u nastavi bio kvalitetan, knjižničar mora biti informacijski i obrazovni stručnjak sa širokim rasponom znanja iz raznih područja vezanim za nastavni proces. Budući da najveći dio njegovog radnog vremena pripada neposrednom odgojno-obrazovnom radu sučenicima, mora imati razvijene socijalne i komunikacijske vještine i organizacijske sposobnosti. „Svatko tko radi u knjižnici treba imati dobar odnos s djecom, mladima i odraslim osobama.“¹¹ Kao suradnik u nastavi u suradnji s drugim učiteljima stvara najbolje uvjete za učenje, vodi knjižnično poslovanje te pomaže pri odabiru i integraciji novih izvora znanja u nastavu. Osvremenjivanje odgojno-obrazovnog procesa od knjižničara zahtijeva poznavanje raznih

---

⁸Nastavni plan i program za osnovnu školu / uredili Vican D., Litre Milanović I. Zagreb : MZOŠ, 2006. str. 19.

⁹Državni pedagoški standard osnovnoškolskog sustava odgoja i obrazovanja. // Narodne novine 63/08 (02.06.2008.) čl.23 .st.9. URL:http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2008_06_63_2129.html (20.01.2018.)

¹⁰ Nastavni plan i program za osnovnu školu. Zagreb : MZOŠ, 2006. str. 16.

¹¹IFLA-ine i UNESCO-ove smjernice za školske knjižnice. Hrvatsko knjižničarsko društvo : Zagreb, 2004. str.17.

izvora znanja i informacijske tehnologije jer je njegov zadatak korisnicima omogućiti pristup informacijama iz raznih medija. „Nositelj djelatnosti školske knjižnice školski je knjižničar od kojeg se očekuje profesionalni pristup u komunikaciji i radu, sposobnost razumijevanja korisničkih potreba te informacijske vještine i znanja o svrsishodnoj i kvalitetnoj uporabi informacija.“¹² Školski knjižničar predstavlja važnu kariku u sustavu obrazovanja. Timskim radom svih nositelja odgojno-obrazovnog procesa postiže se realizacija svih ciljeva i zadataka i omogućuje međupredmetno povezivanje.

3. Oblici suradnje školskog knjižničara i učitelja

Odgojno-obrazovni proces je komunikacijski proces u kojem sudjeluje više čimbenika. Suvremeni odgojno-obrazovni sustav zasniva se na suradnji bez koje rezultati nisu ostvarivi. Osim učenika i učitelja u odgojno-obrazovni proces uključeni su i stručni suradnici, a jedan od njih je i školski knjižničar. „Nastavnici i knjižničari surađuju kako bi postigli sljedeće ciljeve:

- razvijanje, vođenje i procjena učenikova svladavanja zadanog programa
- razvoj i procjena učenikovih informacijskih vještina i informacijskog znanja
- izrada nastavnih planova
- priprema i izvođenje posebnih projekata u širem nastavnom okružju, uključujući i knjižnicu
- priprema i provedba programa čitanja i kulturnih događanja
- integriranje informacijske tehnologije u školski program
- upoznavanje roditelja s ulogom školske knjižnice“¹³

Jedna od zadaća školskog knjižničara je pridonositi realizaciji nastavnog plana i programa. Nastavnim programom strukturiran je neposredni odgojno-obrazovni rad s učenicima u školskoj knjižnici koji je u direktnoj vezi s ciljevima i zadaćama pojedinih nastavnih predmeta koje učitelji moraju realizirati. „Neposredna odgojno-obrazovna djelatnost školske knjižnice obuhvaća: rad s učenicima, suradnju s učiteljima, nastavnicima i

---

¹²Nastavni plan i program za osnovnu školu / uredili Vican D., Litre Milanović I. Zagreb : MZOŠ, 2006. str. 19.

¹³IFLA-ine i UNESCO-ove Smjernice za školske knjižnice. Hrvatsko knjižničarsko društvo : Zagreb, 2004. str.17.

stručnim suradnicima te pripremanje, planiranje i programiranje odgojno-obrazovnog rada.“¹⁴ Suradnja učitelja razredne nastave i knjižničara važan je čimbenik u realizaciji odgojno-obrazovnih ciljeva i zadataka. Ostvaruje se na različite načine, a osnovni je cilj omogućiti učeniku svladavanje zadanog programa uz manje opterećenje. „Dokazano je da suradnja knjižničara i učitelja utječe na postizanje više razine pismenosti, čitanja, učenja, rješavanja problema i svladavanja informacijskih i komunikacijskih vještina.“¹⁵

U skladu s propisanim nastavnim planom i programom¹⁶ svi učitelji sastavljaju godišnji program rada. Djelatnost školske knjižnice usko je povezana s nastavom hrvatskog jezika. Nastavnim planom i programom za hrvatski jezik po razredima su predviđena nastavna područja, teme, ključni pojmovi i obrazovna postignuća koja učenici moraju postići. U suvremenom nastavnom procesu sve se više daje važnost korelaciji među nastavnim predmetima pa se tako, osim sa hrvatskim jezikom, djelatnost knjižnice povezuje i sa ostalim nastavnim predmetima, odnosno realizacijom njihovih sadržaja. Školski knjižničar pri izradi godišnjeg plana također se mora pridržavati propisanog nastavnog plana i programa kojim su točno određeni pojmovi i postignuća koja učenici moraju usvojiti.

„U I. razredu učenike treba upoznati sa školskim knjižničarom i knjižničnim prostorom, naučiti ih razlikovati knjižnicu od knjižare, upoznati ih s izvorima učenja i znanja i njihovoj svrsi, naučiti ih posuđivati, čuvati i vraćati knjige na vrijeme, pokazati razlike između knjiga (slikovnica, rječnik, knjiga), razvijati sposobnost promatranja, zapažanja i slobodnog iznošenja vlastitoga mišljenja.

U II. razredu učenik treba znati prepoznati i imenovati dječje časopise (naslovnica), razlikovati dječji tisak od dnevnoga tiska i časopisa, znati prepoznati rubriku i odrediti je li ga sadržaj poučava ili zabavlja (poučno-zabavni list), razlikovati časopise prema vremenu izlaženja (tjednik, mjesečnik), stjecati naviku čitanja dječjih časopisa. Od učenika se očekuje da se znaju samostalno orijentirati u knjižnici i pronaći željenu knjigu, da znaju kako je knjiga opremljena (hrbat, korice, knjižni blok), da savladaju osnovnu komunikaciju s književno-umjetničkim tekstovima na razini prepoznavanja, da doživljavaju knjigukao motivacijsko sredstvo za različite aktivnosti pričanjem priča i bajki u knjižnici, da nauče aktivno slušati, da usvajaju nove riječi i bogate rječnik.

---

¹⁴ Standard za školske knjižnice. // Narodne novine 34/00 (29.02.2000.) čl.4

http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2000_03_34_698.html (21.01. 2018.)

¹⁵Kovačević, D. ; Lasić-Lazić, J. ; Lovrinčević, J., Školska knjižnica- korak dalje : Zavod za informacijske studije, Altagama 2004. str. 43.

¹⁶Nastavni plan i program za osnovnu školu / uredili Vican D., Litre Milanović I. Zagreb : MZOŠ, 2006.

U III. razredu učenik treba znati imenovati osobe koje su važne za nastanak knjige (autor, ilustrator, prevoditelj), te prepoznati dijelove knjige (naslovna stranica, sadržaj, bilješka o piscu, izdanje, nakladnik) i podatke u knjizi. Učenici trebaju svladati samostalno čitanje književnoumjetničkih tekstova i poznavati aktivnosti knjižnice radi poticanja čitanja i uporabe knjižnice u učenju i kreativnom korištenju slobodnoga vremena.

U IV. razredu učenici trebaju upoznavati referentnu zbirku (enciklopedija, leksikon, rječnik, pravopis, atlas) i načine njezine uporabe u svrhu proširivanja znanja, trebaju znati prepoznati referentnu zbirku na različitim medijima, te znati pronaći, izabrati te primijeniti informaciju. Učenici trebaju naučiti razlikovati književno-umjetnička djela, popularno-znanstvena i stručnu literaturu te stjecati naviku služenja znanstveno-popularnim tekstom.¹⁷

3.1. Razvijanje čitalačke sposobnosti učenika

Na početku školovanja učenici zajedno s učiteljem nalaze se pred velikom zadaćom, savladati početno čitanje i pisanje, vještine koje čine temelj daljnjeg obrazovanja. Nastava početnog čitanja i pisanja izuzetno je zahtjevna i veliki je izazov za svakog učitelja. Taj složeni proces zahtijeva od učitelja veliku metodičku pripremu, a školska knjižnica direktno je povezana s ostvarivanjem te zadaće. Suradujući sa školskim knjižničarom učitelj će dodatno motivirati i potaknuti učenike na razvijanje tih temeljnih vještina. S obzirom na moje višegodišnje radno iskustvo u razrednoj nastavi mogu potvrditi da je najteže biti učitelj u prvom razredu. Skupina učenika od koje je formiran razredni odjel djeca su različitog predznanja i sposobnosti, a nerijetko i s teškoćama u razvoju. Pred učiteljem je velika zadaća i odgovornost koju može ostvariti samo uz pomoć suradnje s ostalim nositeljima odgojno-obrazovne djelatnosti u koje ubrajamo i školskog knjižničara. Prvi susret djeteta s knjižnicom u današnje se vrijeme događa sve ranije. Posljednjih nekoliko godina primijetila sam da su većina učenika prije početka školovanja već odlazili u knjižnice, najčešće s roditeljima ili odgajateljima. Neki od njih kao pasivni promatrači i pratnja roditeljima, a neki kao aktivni članovi na dječjim odjelima ili sudionici u različitim radionicama.

Učitelji u prvom razredu s učenicima u školsku knjižnicu najčešće odlaze nakon što su učenici usvojili početno čitanje i pisanje, obično pred kraj prvog polugodišta. „Važan je događaj u životu škole primanje najmlađih učenika u članstvo knjižnice. Taj dan mora ostati

---

¹⁷Nastavni plan i program za osnovnu školu / uredili Vican D., Litre Milanović I. Zagreb : MZOŠ, 2006. str. 20.

učenicima u trajnom sjećanju pa ga treba smišljeno i svečano prirediti i izvesti.“¹⁸ U suradnji sa školskim knjižničarom osmisli se nastavna jedinica (Prilog 1) kojoj je cilj učenike upoznati sa prostorom školske knjižnice, ulogom školskog knjižničara, ponašanjem u knjižnici i prema knjizi. Učenici dobivaju članske iskaznice postaju članovi školske knjižnice i mogu posuđivati knjige. Prvi susret sa školskom knjižnicom vrlo je važan jer učenike motivira za sljedeći dolazak. Veliku ulogu pri tome imaju komunikacijske sposobnosti knjižničara i ozračje koje je stvoreno tijekom tog prvog dolaska. Učenici će rado dolaziti u knjižnicu, ako se u njoj osjećaju ugodno. „Zadaća je školskoga knjižničara stvoriti od učenika čitatelja koji će s oduševljenjem i radošću osjetiti književno djelo.“¹⁹

3.2. Organizacija nastavnih sati u školskoj knjižnici

U suvremenom odgojno-obrazovnom procesu učitelji se često susreću s problemom kako nastavu učiniti zanimljivijom. Tradicionalna nastava već niz godina nastoji se zamijeniti suvremenijom. U nastavi se primjenjuje moderna tehnologija koja privlači učenike i čini nastavu zanimljivijom. Međutim, zbog ograničenih finansijskih sredstava škole nisu u mogućnosti sve učionice opremiti modernim nastavnim pomagalicama. Računala s pristupom internetu, projektori, „pametne ploče“ još uvijek su nedostupna u učionicama, pogotovo u učionicama razredne nastave. Školska knjižnica najčešće je jedini prostor u školi koji je medijski u potpunosti osuvremenjen, stoga učitelji često koriste prostor školske knjižnice za organizaciju nastavnih sati u vlastitoj realizaciji ili u suradnji s knjižničarom. „Da bi se potencijal školske knjižnice što više iskoristio vrlo je važna suradnja između nastavnika i školskog knjižničara.“²⁰ U sljedećim poglavljima navela sam neke primjere suradnje učitelja razredne nastave, sa školskom knjižničarkom i priložila metodičku razradu pojedinih nastavnih jedinica.

---

¹⁸Blažeković, T. ; Furlan, B. Knjižnica osnovne škole. Zagreb : Nacionalna i sveučilišna biblioteka, 1993.str. 16.

¹⁹Nastavni plan i program za osnovnu školu / uredili Vican D., Litre Milanović I. Zagreb : MZOŠ, 2006. str. 19.

²⁰IFLA-ine i UNESCO-ove smjernice za školske knjižnice. Hrvatsko knjižničarsko društvo : Zagreb, 2004. str.17.

3.2.1. Obrada lektire u školskoj knjižnici

Školska lektira neizostavni je dio nastave hrvatskog jezika. U nižim razredima osnovne škole stvaraju se navike čitanja i motivacija za čitanje i razvijanje tih navika zajednički je zadatak za učitelje i školske knjižničare. Vrlo često sat hrvatskog jezika na kojem se obrađuje određena lektira učitelji realiziraju u suradnji sa školskom knjižničarkom. Može se realizirati uvodni sat za poticaj za čitanje određenog književnog djela ili nakon čitanja organizirati sat u obliku radionice (Prilog 2), natjecateljskog kviza i sl. Nakon čitanja dječjeg romana Družba Pere Kvržice učenici su učenici su u sudjelovali u radionici koju je pripremila knjižničarka. Učenici jako rado sudjeluju u takvim igrama koje se najčešće provode na kraju nastavnog sata kao sistematizacija sadržaja (Slika 1.). Timskim radom osmišljavali su na koji bi način okupili svoju družinu. U skladu s ciljevima građanskog odgoja, trebali su surađivati i demokratski odlučivati o radu svoje družine, odabrati vođu i pravila, pri čemu su morali poštovati različita pravila (Slika 2.). Vođe družina- timova prezentirali su svoje radove, nakon toga odigrali smo igru po uzoru na igru „Čovječe, ne ljuti se!“. Na satu likovne kulture učenici su osmišljavali izgled naslovnice knjige.

Slika 1. Igra u školskoj knjižnici

Slika 2. Timski rad

Treba napomenuti da ovakav način rada zahtjeva dobru pripremu i suradnju učitelja i knjižničara. Mora biti dobro isplaniran jer se ostvaruje kroz više nastavnih sati. Učiteljica i knjižničar su u ovom primjeru imale ulogu suradnika koji im pomaže i povremeno daje upute i usmjerava. Takvim međupredmetnim povezivanjem, nastava postaje zanimljivija i suvremenija. Učenici razvijaju socijalne i komunikacijske vještine, što je jedan od glavnih ciljeva ovakvog načina rada.

3.2.2. Korelacija s nastavom likovne kulture

Likovno izražavanje ima veliku ulogu u razvoju djetetove ličnosti. Likovni jezik ili likovni izraz djece urođena je sposobnost izražavanja. Tu sposobnost djeca ne uče od društvene okoline nego se ona razvija iz prirodnih potencijala u vidu spontane interakcije djetetova unutrašnjeg svijeta i vanjske okoline. Povezanost između likovnog i jezičnog izražavanja vrlo je važna i treba je njegovati. Pri obradi književnih često se čini korelacija s ostalim nastavnim predmetima, posebno sa nastavom likovne kulture. Ponekad je likovno se

Slika 3. Likovni rad učenika s teškoćama (dislalija, disleksija, disgrafija)

izraziti spontanije, potpunije i lakše od jezičnog izražavanja. Zadaća učitelja je iskoristiti tu spoznaju u praksi, pogotovo u radu s djecom s teškoćama u razvoju (Slika 3.). Potičući kreativnost i slobodu izražavanja utjecat ćemo na razvoj cjelovite ličnosti uvijek spremnu na nove izazove.

Čitanjem književnog djela učenici u mašti vizualiziraju likove i događaje. Likovne radove nastale na takvim radionicama obično prezentiramo na oglednim panoima u školskoj knjižnici i često su motivacija drugim učenicima za čitanje. Primjeri likovnih radova učenika (Slika 4., Slika 5., Slika 6.) nastali su nakon obrade lektire Plesna haljina žutog maslačka spisateljice Sunčane Škrinjarić. Plakat-strip (Slika 7.) rezultat je timskog rada nakon obrade lektire. Knjižničarka i ostale učiteljice često ga koriste kao poticaj ostalim učenicima za čitanje lektirnog naslova. Izrada stripova, odnosno, prikaz književnog djela u kadrovima slika, učenicima je jedan od omiljenijih načina likovnog izražavanja doživljaja književnog djela.

Uočavanje glavnih događaja i njihovog tijeka vrlo je važno za razumijevanje radnje književnog djela. Izradom plakata-stripa učenici to postižu na kreativan i zanimljiv način.

Slika 4. Učenički likovni rad

Slika 5. Učenički likovni rad

Slika 6. Učenički likovni radovi

Slika 7. Timski rad učenika

Vrijednost vizualnih komunikacija i dizajna u suvremenom svijetu ima veliki značaj. U svakodnevnom životu okruženi smo vizualnim porukama koje nas potiču usmjeriti pozornost na određene sadržaje ili predmete. Važnost vizualnog dizajna u izdavačkoj djelatnosti je velika. Motivaciju za čitanje lektire učenici često dobivaju potaknuti vizualnim doživljajem knjige. Često posežu za knjigom koja ih je privukla upravo izgledom, odnosno ilustracijom na koricama. Vizualni izgled nas može privući ili odbiti pri odabiru, stoga je vrlo važno da ilustracije budu kvalitetne i estetski vrijedne. U korelaciji s nastavom likovne kulture knjižničarka često s učenicima osmišljava novi izgled korica nekog književnog djela.

Školski knjižničar je zadužen za prezentaciju, odnosno, organizaciju izložbe radova u školskoj knjižnici. Radovi na temu oslikavanja korica za književna djela *Vlak u snijegu* i *Družba Pere Kvržice* prikazani su na slikama (Slika 8., Slika 9., Slika 10.). Cilj ovakvih aktivnosti u knjižnici je privući ostale čitatelje, pogotovo danas kad su djeca sve više okrenuta modernoj tehnologiji, a sve rjeđe uzimaju knjigu u ruke.

Slika 8. Učenički rad

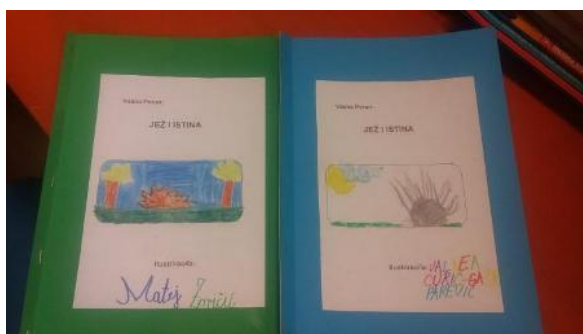

Slika 9. Učenički rad

Slika 10. Učenički rad

Korelacija s likovnom kulturom vrlo je česta. Nakon obrade pjesme *Jež i istina* knjižničarka je organizirala radionicu izrade slikovnice (Slika 11.).

Slika 11. Slikovnice

Slika 12. Papirnate lutke

Kroz ovakve aktivnosti učenici se na primjeren način upoznaju s djelatnošću nastajanja knjižnog primjerka, od odabira teksta, ilustriranja, do uvezivanja. Nakon što su učenici izradili svoje primjerke slikovnica, knjižničarka ih je stavila na police i ponudila ostalim učenicima na posudbu. Upoznavanje s književnim vrstama i razne likovne radionice česte su aktivnosti koje se provode u suradnji sa školskom knjižničarkom. Papirnate lutke (Slika 12.) izrađene su prema predlošku pročitanoigroka nakon posjeta lutkara. Na Slici

Jesenja priča

Na stolu u kuhinji je ostavila sa
voćem. U se nalazila
 i Došla su iz
 Marko pojeo je   Mila
počastila se   koji je čitao
u odnijeli su   je od
 napravila   je popodne ispekla
 Cijela je mirisala. Vraćajući se s
posla, je kupio Sa pred
opadalo je Bilo je
 Navečer, svi su sjedili oko
jeli pečeno i smijali se. Vani je
padala a su lupkale po

3.2.3. Nastava glazbene kulture

16

3.3. Čitalački maraton

U svojoj praksi često surađujem sa školskom knjižničarkom ili knjižničarima iz Gradske knjižnice ili Dječjeg centra. Na taj način sat obrade bude zanimljiviji. Učenici su motivirani za rad i aktivni su. Uglavnom su to tematske radionice vezane za neki blagdan ili događaj. U sklopu Tjedna dobre knjige s učenicima sam se uključila u događaj Čitalački maraton „7 gradova čita 7 dana i 7 noći“ koji se odvijao u Sveučilišnoj knjižnici u Puli (Slika 14.). Učenici su s oduševljenjem sudjelovali u događaju. Naša školska knjižničarka bila je posrednik u uključivanju u taj događaj. Suradnja nas učitelja i školskih knjižničara često se ostvaruje i na ovaj način. Oni su često posrednici između učitelja i različitih kulturnih ustanova pri uključivanju u razne projekte ili događanja.

Slika 14. Sudjelovanje u Čitalačkom maratону

3.4. Mjesec hrvatske knjige

Manifestacija Mjesec hrvatske knjige redovito se obilježava u svim školama. Školski knjižničar osim što organizira različite radionice, književne susrete, izložbe i sl. u prostorima matične škole često posreduje pri organizaciji različitih aktivnosti u drugim knjižnicama. Svake školske godine školska knjižničarka organizira sudjelovanje učenika razredne nastave u nizu radionica na dječjim odjelima Gradske knjižnice Pula. Voditelji radionica su knjižničari koji rade na tim odjelima. Svake godine odredi se tema i učenici budu uključeni u različite radionice. Na slikama su prikazani radovi nastali na radionicama iz 2010. godine, tema: Biološka raznolikost (Slika 15.) i 2011. godine, tema: Čitamo pjesnike, slikamo rimu (Slika 16.) i igrokaz koji su izveli učenici s teškoćama u razvoju (Slika 17.).

Slika 15. Mjesec hrvatske knjige, 2010.

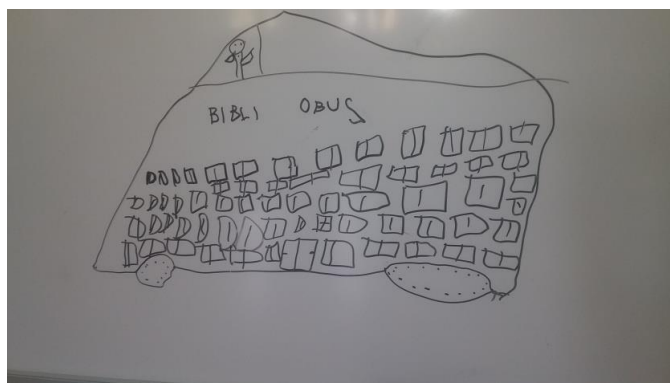

Slika 16. Mjesec hrvatske knjige, 2011.

Slika 17. Igrokaz učenika iz Centra za odgoj i obrazovanje

Posebno zanimljiv događaj bio je posjet bibliobusu. Učenici do tada nisu imali prilike vidjeti takav način posudbe knjiga. U sklopu projekta „Pokrenimo bibliobus“, učenici naše škole posjetili su dva gostujuća bibliobusa, iz Slovenije i bibliokombi iz Rijeke. Bilo je to sasvim novo i zanimljivo iskustvo. Naučili su što je bibliobus i čemu služi, odnosno, na koji se način u bibliobusu mogu posuđivati knjige. Saznali su da je nekada davno Pula imala svoj bibliobus, prvi i jedini u Istarskoj županiji. Osim knjižničarki, dočekao ih je markiz Karabas lik iz bajke Maćak u čizmama Charlesa Perraulta. Veselo druženje sa knjižnicom na kotačima bilo je zaokruženo pitalicama, zagonetkama, pričom, smijehom i zanimljivim likovnim radovima (Slike 18., 19., 20.). Sudjelovanjem u ovakvim i sličnim aktivnostima i događanjima cilj je stvoriti spoznaju da u knjižnicu ne dolazimo „samo“ radi posudbe knjiga.

Slika 18. Učenički rad

Slika 19. U bibliobusu

Slika 20. Bibliobus u Puli

3.5. Projekti i kreativne radionice

U suvremenom odgoju i obrazovanju korelacija i integracija nastavnih sadržaja posebno se naglašava sa ciljem lakšeg i trajnijeg usvajanja znanja. Međupredmetna korelacija svakodnevno prisutna u praksi, posebno pri obrađivanju nastavnih sadržaja. Suradnja s knjižničarom kod ovakvog oblika rada može se ostvariti kroz korištenje informacijske službe za pripremu ili u samoj realizaciji sata. Svake školske godine u školskoj knjižnici organiziraju se integrirani dani ili različiti projekti. Učenici rado prihvaćaju ovakav način rada. Korelacijom više predmeta i timskim radom nastava postaje zanimljivija, a učenici nemaju osjećaj obveze i često roditeljima prenesu da su se taj dan u školi „samo igrali“. Primjeri koji slijede projekti su provedeni u suradnji sa školskom knjižničarkom i vanjskim suradnicima.

U suradnji s knjižničarkom i profesoricom talijanskog jezika učenici razredne nastave i petih razreda realizirali su mali projekt na temu Pokladni običaji. Na fotografijama su prikazani radovi učenika petih razreda na talijanskom jeziku i neki od likovnih radova učenika razredne nastave nastali u sklopu projekta (Slika 21., Slika 22.).

Slika 21. Plakat-timski rad učenika

Slika 22. Učenički radovi

Projekt je realiziran u veljači kroz tri tjedna. U suradnji s knjižničarkom osmislili smo ciljeve i zadatke, metode i oblike rada. Knjižničarka je održala uvodni sat u kojem je motivirala učenike i prezentirala cilj projekta. Učenike je uputila na različite izvore znanja, ali i usmenu predaju roditelja, baka i djedova i sl. U projekt su bili uključeni i učenici petih razreda sa profesoricom talijanskog jezika koji su istraživali na koji se način poklade obilježavaju u Italiji. Dogovorili smo metode rada, mjesto i vrijeme rada, podijelili se u timove. Tijekom faze istraživanja učitelji su osim međusobne suradnje, surađivali i s učiteljicama i knjižničarkom koje su ih u pojedinim fazama usmjeravale u radu. U završnoj fazi objedinili smo rad timova, vrednovali ga i prezentirali ostalim učenicima. Nakon realizacije ovog projekta učenici i učitelji su jedan dan imali nastavu pod maskama, a održan je i ples pod maskama.

Projektna nastava u suvremenoj nastavi vrlo je zastupljena i daje izvrsne rezultate. Učenici se rado uključuju u takav oblik rada. Do izražaja dolaze njihove komunikacijske

sposobnosti koje kroz takav oblik rada mogu usavršavati. Razvijaju se suradnički odnosi i sposobnost rješavanja problema. Osim ovog zanimljivog projekta školska knjižničarka je u suradnji s učiteljicom i učenicima trećih razreda realizirala projekt Čitamo mi u obitelji svi koji se u određenom vremenskom periodu realizirao u više škola u Republici Hrvatskoj. Cilj ovog projekta bio je motivirati učenike na čitanje, ali i osvijestiti roditeljima činjenicu koliko je važno da i sami sudjeluju i budu uzor svojoj djeci u čitanju. Prije provedbe projekta knjižničarka je na roditeljskom sastanku upoznala roditelje s ciljevima projekta i dala im upute o radu. Nažalost, ipak se dogodilo da su roditelji jednog učenika odbili sudjelovati u projektu, ostali su prihvatili sudjelovanje. Upute o realizaciji projekta dobili su i učenici. Kući su odnosili naprtnjaču s knjigama koje su zatim u obitelji, u određenom vremenskom periodu, čitali na različite načine: svi zajedno jednu knjigu ili svatko različitu knjigu. U bilježnicu su upisivali svoje dojmove, a nakon vraćanja naprtnjače ukratko ispričali neki doživljaj ili dojam o nekoj knjizi. Projekt je uspješno prihvaćen i realiziran.

U četvrtim razredima realiziran je projekt Čitamo zaboravljene knjige s polica. Knjižničarka je ponudila naslove knjiga koji se rijetko posuđuju. Odabran je roman koji će se jednom tjedno, u odlomcima, čitati u razrednim odjelima. Učenici su odabrali roman Pigulica autora Ante Gardša. Nekoliko učenika iz svakog razrednog odjela pridružilo se grupi. Jednom tjedno sastajali su se u školskoj knjižnici, čitali, razgovarali o pročitanoj dijelu odabranog djela i rješavali postavljene zadatke koje im je knjižničarka pripremila. Tijekom čitanja knjižničarka je povremeno provodila različite aktivnosti kojima je čitanje učinila zanimljivijim (opisivanje i crtanje likova, razgovor, ilustriranje događaja iz romana i sl.).

Slika 23. Projekt „Čitamo zaboravljene knjige s polica“

Nakon završenog čitanja učenici su sudjelovali u natjecateljskom kvizu. Učenici su bili izrazito zainteresirani za rad i rado se uključili. Na Slici 23. Prikazan je plakat koji su učenici prezentirali nakon završenog projekta. Projektna nastava je čest oblik rada u nastavi, a školski knjižničari su uglavnom nositelji realizacije. Radionice u knjižnici uglavnom su vezane za određene teme, blagdane ili događanja.

Svake školske godine u našoj školi održava se projektni dan povodom godišnjice rođenja Tone Peruška. U suradnji sa školskom knjižničarkom i vanjskim suradnicima u školi se održavaju tematske radionice. Na slikama su prikazani radovi učenika nakon održanih radionica o istarskim glazbalima (Slika 24.) i starim zanatima (Slika 25.). U školskoj knjižnici organiziraju se različiti oblici rada, izložbe, posjeti, i sl. Na slici 26. prikazani su radovi učenika nastali za vrijeme radionice na temu Glagoljica.

Slika 24. Učnički radovi

Slika 25. Učnički radovi

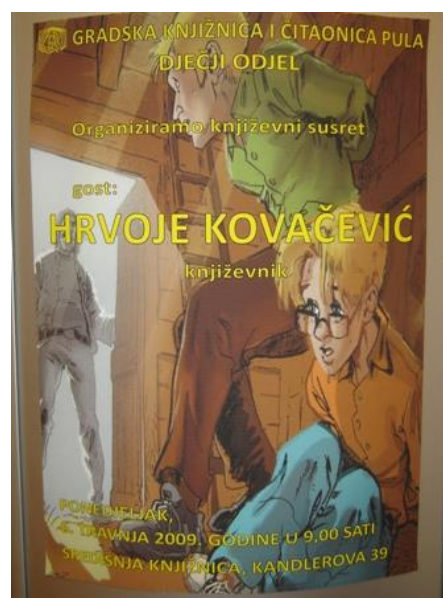
Slika 26. Učenički radovi

3.6. Književni susreti

Poticaj za čitanje književnih djela svakako su i susreti s književnicima (Slika 27., Slika 28.). Školski knjižničar najčešće je organizator takvih susreta. On priprema učenike upoznavajući ih s djelima književnika i motivirajući ih na čitanje. Susret s književnikom ponekad se održava i izvan prostora škole u sklopu različitih manifestacija kao što su Mjesec hrvatske knjige, Monte Librić, Sa(n)jam knjige i sl.

Slika 27. Susret s književnicima
M. Kušecom i Z. Balogom

Slika 28. Susret s književnikom
H. Kovačevićem

Učenici rado sudjeluju u ovakvim susretima i dodatno su motivirani za čitanje književnih djela pojedinih pisaca. Svake godine u našoj školi školska knjižničarka organizira barem jedan susret s književnikom ili posreduje pri odlasku na susret s književnikom u nekoj drugoj ustanovi. U svibnju je našu školu posjetila poznata književnica Sanja Pilić. Prilikom druženja dobili su učenici trećih i četvrtih razreda. Učenike su učiteljice u suradnji s knjižničarkom pripremile na susret pa je susret protekao u vrlo zanimljivoj atmosferi. Učenici su postavljali zanimljiva pitanja i govorili o pročitanim knjigama spisateljice. Posjet spisateljica Željke Horvat –Vukelja i Jadranke Čunčić Bandov bio je izuzetno zanimljiv jer su navedene spisateljice autorice mnogih tekstova i pjesama u čitankama, tako da su učenici s posebnim oduševljenjem sudjelovali u susretu i bili vrlo aktivni i motivirani. Spisateljice su ostvarile interakciju s učenicima uključujući ih u kratke autorske igrokaze. Takvi zanimljivi susreti učenicima ostaju u sjećanju i poticaj su za čitanje i ostalih djela književnika s kojim su se osobno susreli.

3.7. Kvizovi u školskoj knjižnici

Kvizovi u školskoj knjižnici organiziraju se za učenike svih uzrasta i učenici rado u njima sudjeluju. Ova aktivnost zahtijeva veliku pripremu i dobru suradnju knjižničara i učitelja. Najčešće se zajednički odabire tema kviza (književna djela ili pisac), zatim knjižničar daje upute učenicima za čitanje književnih djela, a nakon određenog vremena organizira se natjecanje koje može biti unutar razrednog odjela ili između razrednih odjela. Kviz se organizira kroz različite igre slovima, riječima, slikama, u obliku odgovora na pitanja i zahtijeva veliku metodičku i didaktičku pripremu svih koji sudjeluju u organizaciji. Korištenjem suvremene tehnologije moguće je izraditi kvizove vrlo slične popularnim televizijskim kvizovima (Milijunaš, Kolo sreće, Kviskoteka, ...) koji su učenicima vrlo zanimljivi. Međutim, ovaj oblik zahtijeva veliku pripremu i sposobnost školskog knjižničara u rukovanju tehnologijom i opremljenost školske knjižnice.

3.8. Filmske projekcije u školskoj knjižnici

Medijska kultura jedno je od područja nastave hrvatskog jezika sa zadaćom osposobljavanja učenika za komunikaciju s medijima. U današnje vrijeme film je dostupan svim učenicima, međutim, najčešće učenici gledaju filmove koji nisu primjereni njihovoj

dobi. Učitelj i školski knjižničar, osim što moraju organizirati projekcije igranih i animiranih filmova propisanih nastavnim programom, često organiziraju projekcije filmova koji nisu propisani nastavnim programom, ali su primjereni njihovom uzrastu. Prije i nakon gledanja organiziraju se razgovori s ciljem poticanja razvoja estetskih vrijednosti i sposobnosti vrednovanja filma i usvajanja osnovnih pojmova vezanih za film i medijsku kulturu. U nižim razredima te projekcije učenicima budu vrlo zanimljive jer ih organiziramo kao „pravi“ posjet kinu. Povezujemo sa sadržajima nastave prirode i temom *Kulturne ustanove* sa posebnim naglaskom na ponašanje u kulturnim ustanovama. Izrađuju se programi na kojima učenici mogu odabrati koji će film pogledati, „kupuju“ se i ulaznice i sl. Nakon projekcije školski knjižničar obavezno organizira razgovor o filmu u kojem učenici iznose svoje dojmove. U korelaciji sa nastavom likovne kulture izrađuju se plakati na najavu filma.

Mnogi su filmovi snimljeni prema napisanim književnim djelima pa se često nakon čitanja određenih književnih djela organiziraju filmske projekcije sa ciljem uspoređivanja književnog djela i filmskog uratka. Nakon obrade književnog djela Družba Pere Kvržice i radionice u školskoj knjižnici, učenici su za zadatak dobili pogledati igrani film Družba Pere Kvržice, a nakon pogledanog filma obično u sklopu nastave medijske kulture održi sar rasprave i usporedbe književnog djela i filma. Učenici rado izvršavaju ovakve zadatke jer se i članovi obitelji obično pridruže izvršavanju zadatka ili se organiziraju i u skupinama odgledaju film. Uključuju se i učenici koji možda nemaju pristup tehnologiji koja im je potrebna za izvršavanje zadatka. Učenici se druže i zabavljaju, razvijaju socijalne i komunikacijske vještine. Budući da je Pula „filmski grad“, važnost filma i medijske kulture i u nastavi ima posebno mjesto. Tijekom godine u sklopu projekta Film u školi i Pulica organiziraju se projekcije filmova za školski uzrast. Školski knjižničar u tom je slučaju posrednik između školske ustanove i organizatora projekta.

3.9. Informacijska služba u školskoj knjižnici

Temeljna odrednica svih suvremenih pristupa učenju je osposobljavanje učenika za cjeloživotno učenje. Informacije su osnova ljudskog znanja i temelj odgojno-obrazovnog procesa. Tradicionalna nastava se sve više zamjenjuje problemskom u kojoj je pristup informacijama temelj njezine realizacije. Učitelj više nije jedini izvor informacija kako je to bilo u tradicionalnoj nastavi. On je moderator odgojno-obrazovnog procesa koji pomaže učeniku da samostalno odabire informacije čime se javlja potreba za razvijanje učenikove

informatijske pismenosti. „Razvojem individualne stvaralačke sposobnosti učenika, osposobljavanjem za samostalno učenje, utemeljeno na istraživačkom pristupu ostvaruju se zadaće školske knjižnice kao mjesta informatijske pismenosti koja je temelj za cjeloživotno učenje.“²¹ Informatijska pismenost sastavnica je čovjekove pismenosti. Ona podrazumijeva pronalaženje, razumijevanje, selekciju, vrednovanje i uporabu informacija iz svih izvora znanja. Suvremena nastava podrazumijeva razvijanje i ovog oblika pismenosti, a upravo u školska knjižnica u tome ima veliku ulogu. Jedan poslova knjižničara je pomoći učenicima pronaći potrebne informacije. „U današnjem informatijskom dobu i vremenu sve bržih promjena u svim područjima, osposobljavanje pojedinca za pronalaženje potrebnih informacija dobiva svakim danom sve veću važnost.“²²

Informatijsku službu u školskoj knjižnici učitelji najčešće koriste u pripremi nastavnih sati i za vlastito stručno usavršavanje. Učenici koriste informatijsku službu u realizaciji nekog zadatka vezanog za nastavu, a nerijetko i za pronalaženje informacija nevezano za nastavu. Koliko će učenici koristiti informatijsku službu školske knjižnice ovisi o samom knjižničaru, ali i o učitelju koji svojim načinom rada mora poticati njihovu radoznalost i želju za istraživanjem.

---

²¹ Zovko, M. Školsko knjižničarstvo i cjeloživotno učenje // Zbornik radova 18. Proljetne škole školskih knjižničara (Šibenik) / uredili Šušnjić, B. i dr. Rijeka, AZOO, 2006. str. 9.

²² Sečić, D. Informatijska služba u knjižnici. 2. dopunjeno i prerađeno izdanje. Lokve : Benja, 2006. str. 37.

Zaključak

Od I. do IV. razreda osnovne škole razvijaju se vještine pisanja i čitanja. Prioritet aktivnostima u radu s učenicima daje se poticanju čitanja kao jezičnoj djelatnosti i temelju obrazovanja.

Razvijanjem čitalačke pismenosti potiče se govorno i pisano izražavanje učenika, daju im se nova znanja, obogaćuje se rječnik, pomaže im se u izgradnji sustava vrijednosti i usvajanju etičkih normi, što su preduvjeti za uspješno učenje svih predmeta. Teži se razvoju komunikacijskih sposobnosti i osposobljavanju učenika u uspješnom snalaženju u svakidašnjim govornim situacijama.

Razvija se individualnost, kreativnost i samostalnost. Traže se nove metode i oblici rada, radi učinkovitosti nastavnog procesa u kojem će učenik biti aktivni sudionik, potaknut osobnim interesima.

Današnje društvo temelji se na znanju i pristupu informacijama. U skladu s time školska knjižnica mora biti suvremeno opremljen i kvalitetno vođen bibliotečni i informacijski centar koji svojim korisnicima pruža slobodan pristup informacijama iz kojih će učenici stjecati znanja i vještine potrebne za život, a da bi se taj potencijal iskoristio, suradnja školskog knjižničara i učitelja temeljni je čimbenik. Razvojem tehnologije nastava se osuvremenjuje, mijenjaju se oblici i metode rada, a samim tim i suradnja učitelja i školskog knjižničara u nastavnom procesu. Kreativnost i znatiželja smjernice su koje ih trebaju voditi. Rezultati će biti vidljivi i cilj postignut.

Literatura

1. Blažeković, T. ; Furlan, B. Knjižnica osnovne škole. Zagreb : Nacionalna i sveučilišna biblioteka, 1993.
2. Demut, A. Putokazi školske knjižnice. Zagreb : Školska knjiga, 2003.
3. Državni pedagoški standard osnovnoškolskog sustava odgoja i obrazovanja. // Narodne novine 63/08 (02.06.2008.)
URL:http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2008_06_63_2129.html
(20.01.2018.)
4. Kovačević, D. ; Lasić-Lazić, J. ; Lovrinčević, J. Školska knjižnica - korak dalje : Zavod za informacijske studije, Altagama, 2004.
5. Lasić-Lazić, J. ; Laszlo, M. ; Boras, D. Informacijsko čitanje. Zagreb : Zavod za informacijske studije, 2008.
6. Lovrinčević, J. ; Kovačević, D. ; Lasić-Lazić, J. ; Banek Zorica, M. Znanjem do znanja: prilog metodici rada školskog knjižničara. Zagreb : Zavod za informacijske studije, 2005.
7. Nastavni plan i program za osnovnu školu / uredili Vican D., Litre Milanović I. Zagreb : MZOŠ, 2006.
8. Seatre, T. P. i Willars, G. ; pod pokroviteljstvom IFLA-ine Sekcije za školske knjižnice. IFLA-ine i UNESCO-ove smjernice za školske knjižnice. Hrvatsko knjižničarsko društvo : Zagreb, 2004.
9. Sečić, D. Informacijska služba u knjižnici. 2. dopunjeno i prerađeno izdanje. Lokve : Benja, 2006.
10. Standard za školske knjižnice. // Narodne novine 34/00 (29.02.2000.)
URL:http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2000_03_34_698.html(21.01. 2018.)
11. Špiranec, S. ; Banek Zorica, M. Informacijska pismenost : teorijski okvir i polazišta. Zagreb : Zavod za informacijske studije. 2008.
12. Tadić, K. Rad u knjižnici : priručnik za knjižničare. Opatija : Naklada Benja (1994)
URL:<http://dzs.ffzg.unizg.hr/text/katm.htm> (19.01.2012.)
13. Zovko, M. Školsko knjižničarstvo i cjeloživotno učenje // Zbornik radova 18. proljetne škole školskih knjižničara (Šibenik) / uredili Šušnjić, B. i dr. Rijeka, AZOO, 2006. Str. 9.

Prilozi

Prilog 1. Pisana priprava za nastavni sat (1. razred)

Nastavni predmet: Hrvatski jezik

Nastavno područje: Školska knjižnica

Nastavna tema: Prvi odlazak u školsku knjižnicu

Nastavna jedinica: Postajemo članovi naše školske knjižnice

Tip nastavnog sata: obrada

Oblici rada: frontalni, individualni, timski

Nastavne metode: razgovor, usmeno izlaganje,

Nastavna sredstva i pomagala: knjige, aplikacije

Korelacija: likovna kultura

Obrazovna postignuća: osposobiti učenika za služenje knjižničnom građom

Ciljevi i zadaci:

Upoznavanje sa radom školskog knjižničara, upoznavanje prostora školske knjižnice, pobuđivanje zanimanja za čitanje, razvijanje čitatelačkih navika, stvaranje vedrog radnog ozračja

ARTIKULACIJA SATA

1. Motivacija:

Učitelj priprema učenike 1. razreda na odlazak u knjižnicu kratkim razgovorom:

Znate li što je knjižnica?

Jeste li bili u knjižnici?

S kime?

Što ste vidjeli?"

Učenici slušaju, odgovaraju, opisuju svoj doživljaj knjižnice.

Najava cilja. Učitelj najavljuje odlazak u školsku knjižnicu. Objašnjava kamo će ići i tko će ih tamo dočekati.

2. U školskoj knjižnici

Odlazak u školsku knjižnicu. Predstavljanje školske knjižničarke.

Knjižničarka vodi kratak razgovor s učenicima:

- Znate li što je knjižnica?
- Jeste li bili u knjižnici? S kime?
- Zašto ste išli u knjižnicu?

- Što ste vidjeli ?
- Što se vidi na policama?
- Kako su knjige posložene?
- Kome je namijenjena naša školska knjižnica?
- Tko su članovi?
- Što mislite što se sve može raditi u knjižnici osim posuđivati knjige?

Učenici upoznaju školsku knjižničarku. Izražavaju svoja znanja i mišljenja.

3. Interpretativno čitanje

Knjižničarka interpretativno čita priču Vuk u knjižnici kao poticaj za služenje knjižničnim fondom.

4. Emocionalno- intelektualna stanka

5. Izražavanje doživljaja

- Kako vam se svidjela priča?

Učenici izražavaju svoje dojmove o priči.

6. Interpretacija

Razgovor:

- O čemu govori ova priča?
- Tko je glavni lik u ovoj priči?
- Gdje živi glavni lik ove priče?
- Koji se još likovi javljaju u priči?
- U koje se godišnje doba zbiva ova priča?
- Što je uzbunilo vukove u zoološkom vrtu?
- Što je stari vuk radio u snu?
- U kojem se gradu nalazi Sveučilišna knjižnica?
- Kome se vučić obratio za pomoć u Sveučilišnoj knjižnici?
- Uz pomoć čega je vučić naučio vučju abecedu?
- Što je vučić želio saznati?

7. Sinteza

Knjižničarka potiče učenike na iznošenje mišljenja što bi željeli saznati iz knjiga.

Knjižničarka učlanjuje učenike u školsku knjižnicu i upoznaje učenike s dužnostima članova knjižnice, tj. kako će se odnositi prema knjizi, kako se treba ponašati u školskoj knjižnici, kako odabrati i posuditi knjigu. Knjižničarka pomaže učenicima odabrati knjigu koja je primjerena njihovom uzrastu. Učenici dobivaju članske iskaznice i spoznaju pravila ponašanja u školskoj knjižnici i odabiru knjigu koju žele posuditi.

Prilog 2. Pisana priprava za nastavni sat (4. razred)

Nastavni predmet: Hrvatski jezik

Nastavno područje: Književnost

Nastavna tema: Lektira

Nastavna jedinica: Družba Pere Kvržice, Mato Lovrak

Tip nastavnog sata: sistematizacija nakon čitanja i obrade književnog djela

Oblici rada: frontalni, individualni, timski

Nastavne metode: razgovor, usmeno izlaganje, praktični rad, igra

Nastavna sredstva i pomagala: knjige, aplikacije, mentalna mapa

Korelacija: likovna kultura

Obrazovna postignuća: osposobiti učenike za samostalno čitanje lektire

Ciljevi i zadaci:

pobuditi zanimanje za čitanje, razvijati čitateljske navike, stvoriti vedro radno ozračje, razumijevanje pročitaneog teksta, navođenje glavnih događaja, uočavanje osobina likova, prepoznavanje dječjeg romana kao književne vrste

ARTIKULACIJA SATA

1. Motivacija

Razgovor o prethodnom satu obrade lektirnog naslova:

- Koje djelo smo obrađivali?
- Kojoj književnoj vrsti pripada?
- Tko je napisao djelo?
- Kako vam se svidio roman?

Slušaju, odgovaraju, opisuju svoj doživljaj pročitaneog djela?

2. Najava cilja

Učiteljica najavljuje odlazak u školsku knjižnicu gdje će knjižničarka održati radionicu vezanu uz književno djelo.

3. U školskoj knjižnici

Knjižničarka vodi kratak razgovor s učenicima. Upućuje ih na koji način će se realizirati radionica i dogovaraju pravila ponašanja u školskoj knjižnici.

4. Interpretativno čitanje

Knjižničarka učenicima čita ulomak iz dječjeg romana Družba Pere Kvržice (dio koji se odnosi na nastajanje družine

5. Emocionalno- intelektualna stanka

6. Izražavanje doživljaja

Učenici izražavaju svoje dojmove o ulomku književnog djela.

7. Interpretacija, analiza književnog djela

Vodi se razgovor o glavnim likovima i njihovim osobinama.

Učenici navode redosljed zbivanja u djelu i ističu neke posebne trenutke koji su im ostali u sjećanju.

Uočavaju se mjesta radnje.

8. Sinteza

Knjižničarka dijeli učenike u skupine. Svaka skupina predstavlja novu družinu koja mora osmisliti svoj naziv, pravila ponašanja, odrediti vođu, odabrati zadatak koji će zajednički izvršiti.

Nakon isteka dogovorenog vremena učenici izlažu svoje rezultate.

Nakon izlaganja učenici igraju igru sličnu igri Čovječe, ne ljuti se i Monopol.

Tijek igre:

Jedan učenik baca veliku kocku s brojevima. Igrač se pomiče unaprijed. Odgovara na pitanje koje odgovara boji polja na koje je stao. Pitanja su sadržajno vezana uz književno djelo koje se obrađivalo. Ukoliko točno odgovori, može ostati na polju, ukoliko netočno odgovori, mora se vratiti na početak. Družina svom igraču može pomagati pri odgovoranjima na pitanja. Pobjednik je družina koja prva stigne do cilja.

Na kraju sata učenici za domaću zadaću dobivaju listiće za provjeru koliko su zapamtili o književnom djelu.

Prilog 3. Listić za provjeru nakon čitanja književnog djela

Ime i prezime: _____

Lektira

Ispuni listić i pokaži što si zapamtio/la o književnom djelu Družba Pere Kvržice!

1. Ovo književno djelo je:

- a) bajka
- b) dječji roman
- c) priča za djecu

2. Tko je napisao ovo književno djelo? _____

3. Napiši temu ovog djela!

_____

4. Članovi družine su: _____

5. Lik koji se posebno ističe je _____.

6. Kvržica je:

- a) ime
- b) prezime
- c) nadimak

7. Kojem liku odgovaraju navedene osobine?

Snalažljiv, hrabar, promišljen, vrijedan je _____.

Nježan, plašljiv, najslabiji, tih je _____.

Zavidan, loš, podmukao je _____.

8. Radnja djela odvija se u:

- a) selu
- b) gradu

9. Kojeg dana počinje radnja?

- a) 1. svibnja

- b) 1. lipnja
- c) 1. srpnja

10. Kojeg dana završava radnja? _____

11. Od koga je Pero doznao za mlin? _____

12. Tko je prvi ušao u bunar i što mu se dogodilo? _____

13. Tko je zamijenio Peru dok je bio bolestan? _____

14. Kome je Divljak odao tajnu? _____

15. Kome je još družba otkrila tajnu? _____

16. Što su djeca svojim postupkom poučila odrasle?

_____

17. Što ti se najviše svidjelo?

_____

_____

18. Po čemu se tvoj život razlikuje od života djece iz Perine družine?

_____

_____

Prema književnom djelu snimljen je istoimeni film. Pogledaj ga i s ostalim učenicima usporedi književno djelo i film!